

פרשת צו התשע"ז

adk1010@gmail.com

הרב ארי דוד קאהן

1. ויקרא פרק ו, ז-יב

(ז) וזאת תורת המנחה הקרב אתה בגי' אהרו' לפני ה' אל-פני המזבח: (ח) והרים ממנו בקמצו מסלת המנחה ומשמנה ואת כל-הלבנה אשר על-המנחה והקטיר המזבח ריח ניחח אזפרתה לה': (ט) והגותרת ממנה יאכלו אהרו' ובניו מצות תאכל' במקום קדש בנצח אהל-מועד יאכלוה': (י) לא תאפה חמץ חלקם נתתי אתה מאשי קדש קדשים הוא פחטאת וכאשם: (יא) כל-זכר בבני אהרו' יאכלנה חק-עולם לדרתיקם מאשי ה' כל אשר-יגע בהם יקדש: פ

2. שמות פרק כט, א-ג

(א) וזה הדבר אשר-תעשה להם לקדש אתם לכהן לי לקח פר אחד בן-בקר ואילם שנים תמימם: (ב) ולחם מצות ותלת מצת בלולת בשמן ורקיקי מצות משתים בשמן סלת חטים תעשה אתם:

3. ויקרא פרק ב, ד-ו

(ד) וכי תקרב קרבן מנחה מאפה תגור סלת חלות מצת בלולת בשמן ורקיקי מצות משתים בשמן: ס (ה) ואם-מנחה על-המחבת קרבןך סלת בלולה בשמן מצה תהנה: (ו) פתות אתה פתים ויצקת עליה שמן מנחה הוא: ס

4. רש"י ויקרא פרשת צו פרק ו פסוק י

(י) לא תאפה חמץ חלקם - אף השירים אסורים בחמץ:

5. אבן עזרא ויקרא פרשת צו פרק ו פסוק י

(י) וטעם לא תאפה חמץ הוא העקר במצות פסח. כחטאת וכאשם כן המנחה:

6. ריקאנטי ויקרא פרשת צו פרק ו פסוק י R. Menachem Recanati was born in Italy, 1250-1310

(י) לא תאפה חמץ חלקם נתתי אותה וגו' [שם י]. כבר רמזתי איסור החמץ ומשם תשכיל, ורז"ל למדו מכאן במנחות [נה ע"א] שאפילו השיריים הנאכלים לכהנים הם מצה ולא חמץ שנאמר לא תאפה חמץ חלקם, והטעם ידוע כי מדת הכהנים הפך ההחמץ.

7. ריקאנטי שמות פרק יב

(ג) דברו אל כל עדת בני ישראל לאמר וגו' [י"ב, ג]. פסח מצרים מקחו היה מבעשור, רמז לעשר ספירות בלימה. ובעניני הפסח אתן לך כלל אחד, כבר ביארנו כי גאולת מצרים היתה על ידי מלאך הגואל בכח השם הגדול, זהו [להלן ל"ב, י"א] אשר הוצאת מארץ מצרים בכח גדול וביד חזקה, והשה מן הפסח רומז אליה. ובעבור היותה כלולה מן הרחמים על כן צוה להיות זכר, כי המדות כוללות זו את זו, כענין שאמרו רבותינו זכרונם לברכה [ברכות י"א ע"ב] כדי להזכיר מדת יום בלילה ומדת לילה ביום. וצוה ג"כ להיותו תמים, כי הוא בא לרצון השם הנכבד רמז לשכינה שנאמר בה [שיר השירים ד', ז'] כולך יפה רעיתי ומום אין בך, כי מאחר שים שלום בעולם, כל מדות הדין ספו תמו, והכל שלום, הפך [ירמיה ו', ז'] ישמע בה על פני תמיד חלי ומכה, והבן זה מאוד. והיתה מצות שחיטתו בין הערבים בעת תפלת המנחה שתיקן יצחק אבינו ע"ה, וכבר ידעת ענינה. ונתינת הדם על המשקוף ועל המזוזות, הוא דוגמת הקרבה למדה ההיא, כענין שנאמר [להלן י"ב, י"ג] והיה הדם לכם לאות על הבתים אשר אתם שם וגו'. והיתה מצות אכילתו בלילה, רמז למדת לילה, ועל כן [שם י] לא תתירו ממנו עד בוקר. וטעם להיותו צלי אש, לרמוז לאש של מעלה אוכלת אש, וצריך להתיש כחה וכח המקטרגים המקבלים משם, וזה טעם איסור בשל מבושל במים. והיתה מצות אכילתו על מצות ומרורים, שתהיה כלולה, כי המצה רמז למדת רחמים והמרור למדת הדין, ולשונו מוכיח כן.

(טו) שבעת ימים מצות תאכלו וגו' [שם ט"ו]. טעם חיוב אכילת מצה בלילה הראשון ואיסור אכילת חמץ כל שבעה, כבר רמזתיו כי החמץ רמז למדת הדין החמוצה, והוא מלשון [תהלים ע"א, ד'] מכף

מעול וחומץ, והמצה רמז למדת רחמים. ובענין המנחות יתבאר יותר בגזירת האל. ונוהגת המצוה הזאת ז' ימים, רמז לז' צורות הקדושות שיש לו להקב"ה, וכדי שלא יקצץ בנטיעות ויתן כל הכח בשכינה בלתי כח השם הגדול, על כן צוה באכילת מצה שלא יזוז דעתו ממדת רחמים, זהו שאמרו רבותינו ז"ל [פסחים מ"ג ע"ב] כל שישנו בבל תאכל חמץ ישנו בקום אכול מצה וכו'. ומכאן תבין רמז באיסור הקרבת השאור, והבן.

8. ריקאנטי שמות פרק כג

(יח) לא תזבח על חמץ דם זבחי וגו' [שם י"ח]. אמרו זכרונם לברכה [פסחים ה' ע"א] לא תשחט את הפסח ועדיין החמץ קיים, וסוד הענין הזה הוא שלא להראות בפעולותיו לתת כל הכח למדת הדין בלתי כח השם הגדול יתעלה, כי כפי פעולות הנעשין למטה כך נעשין למעלה.

9. ריקאנטי ויקרא פרק ב

(יא) כל המנחה אשר תקריבו לי לא תעשה חמץ כי כל שאור וכל דבש וגו' [שם יא]. בעבור שהקרבתות באים לרצון לשם הנכבד להשלים אלינו כל המדות, על כן לא יבואו מן הדברים אשר להם היד החזקה כמו השאור הרומז למדת הדין החמוצה והקשה, גם לא יבואו מן הדברים המתוקים לגמרי כמו הדבש רק מן המזוגים, כענין שאמר בבריאת עולם [ב"ר יב, טו] שיתף מדת רחמים עם מדת הדין ובראו. ואם יקשה לך היאך היו מקריבין חלב ודם המיוחדים לזרועות עולם לפי דעת אחד, עדיין נבאר בזה לפנינו בגזירת השם.

10. [רבינו] בחיי ויקרא פרק ב R' Bahya Ben Asher 1255-1340

(יא) כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה'. כתב הרב ז"ל בספר המורה: כי מנהג עובדי עכו"ם שבכל מנחתם היו מקריבין חמץ והיו מערבים הדבש בכל קרבנותיהם ולכן אסרם לגבוה. וכענין זה אמרו רז"ל (ספרי שופטים קמו) במצבה שהיתה נבחרת בימי האבות ואח"כ שנאה השם מפני שעשאוה חק לעבודה זרה, כמו שנאמר: (דברים טז, כב) "אשר שנא ה' אלהיך". וע"ד הפשט: כי הקרבן לכפר בו כל עונותינו, ולולא המסית והמדיח שהוא יצר הרע לא היה אדם חוטא ולא היה צריך לקרבן כלל, והשאור והדבש הן הן יצר הרע עצמו, כמו שאמרו רז"ל (מכילתא פסחא ה ב) לענין חמץ ומצה בפסח צריך אדם לפנות לבבו מיצר הרע, והוא שאמרו: (דברים טז, ג) "לא תאכל עליו חמץ", לענין קרבן פסח, וקרבן פסח היה כפרה על עבודה זרה שעבדו במצרים, ולכן הוא מרחיקם מיצר הרע שלא לשוב לעבודה זרה. ודבש גם כן יצר הרע, כי דב"ש בגימטריא אשה, והאשה היא יצה"ר, כי כן מצינו באדם הראשון כשחטא אמר: (בראשית ג, יב) "האשה אשר נתתה עמדי", רצה לומר יצר הרע שיצרת בי, והאשה אמרה: (שם, יג) "הנחש השיאני", וזה סוד נחש והאשה והאיבה, ולכן הורחקו השאור והדבש מהקרבן כי לא יתכן שני הפכים בנושא אחד, ועוד כי היה נמצא טובל ושרץ בידו, ודי למבין.

וע"ד הקבלה: השאור והדבש רמז למדת הדין כידוע מלשון חמץ, ולפי שהם דברים שיצאו ממזגם לכך הם מרוחקים מן המזבח, על כן אמר: "לא תקטירו ממנו אשה לה", כי כיון שהכוונה לשם המיוחד לא תאפה חמץ ולא תקטירו שאור ודבש.

11. שמות פרק כג, יג-יט

(יג) ובכל אשר-אמרתי אליכם תשמרו וישם אלהים אחרים לא תזכירו לא ישמע על-פיה: (יד) שלש רגלים תחג לי בשנה: (טו) את-חג המצות תשמרו שבועת ימים תאכל מצות באשר צויתך למועד קדש האביב פייבו יצאת ממצרים ולא-יראו פני ריגום: (טז) וחג הקציר בפגורי מעשיה אשר תזרע בשדה וחג האסף בצאת השנה באספך את-מעשיה מן-השדה: (יז) שלש פעמים בשנה יראה כל-זכורך אל-פני האדון ה': (יח) לא-תזבח על-חמץ דם-זבחי ולא-יגליו חלב-חגי עד-בקר: (יט) ראשית בפגורי אדמתך תביא בית ה' אלהיך לא-תבשל גדי בחלב אמו: ס

12. שמות פרק לד, יב-יח

(יב) השמר לה פן-תכרת ברית ליושב הארץ אשר אתה בא עליה פן-יהיה למוקש בקרבך: (יג) פני את-מזבחתם תתצון ואת-מצבתם תשברון ואת-אשרי תכרתון: (יד) פני לא תשתחוה לאל אחר פני

ה' קָנָא שְׁמוֹ אֶל קָנָא הוּא: (טו) פְּוֹת־תְּכָרֹת בְּרִית לִיּוֹשֵׁב הָאָרֶץ וְזָנּוּ אֶת־רֵי אֱלֹהֵיהֶם וְזָבְחוּ לֵאלֹהֵיהֶם וְקָרָא לָהֶּן וְאָכְלֹתָ מִזִּבְחֹן: (טז) וְלִקְחֹתָ מִבְּנֹתָיו לְבָנָיָהּ וְזָנּוּ בְּנֹתָיו אֶת־רֵי אֱלֹהֵיהֶן וְהִזְנוּ אֶת־בְּנֵיהֶן אֶת־רֵי אֱלֹהֵיהֶן: (יז) אֲלֵהֶן מִסִּכָּה לֹא תַעֲשֶׂה־לָּהֶן: (יח) אֶת־חֵג הַמִּצּוֹת תִּשְׁמֹר שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל מִצּוֹת אֲשֶׁר צִוִּיתָ לְמוֹעֵד חֹדֶשׁ הָאָבִיב בְּיָד בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב יֵצֵאתָ מִמִּצְרָיִם:

13. בעל הטורים שמות פרק כג

(יג) ושם אלהים אחרים וגו'. שלש רגלים. לומר לך כל המבזה את המועדות כאילו עובד עבודה זרה (פסחים קיח א): וסמך פסח לע"ז לומר מה ע"ז אסורה בהנאה ואוסרת בכל שהוא (ע"ז עד א) אף חמץ בפסח אסור בהנאה ואוסר בכל שהוא (פסחים ל א):

14. חומת אנך שמות פרק ט Rabbi Chaim Joseph David Azulai (Chida)

י. סרו מהר מן הדרך אשר צויתים. פירשו הראשונים שהעובר על התורה צריך שיבא פסח ויאכל חמץ שיבא כפור ויאכל וכיוצא צריך זמן. אבל העובד עבודה זרה ברגע אחד הוא עובר על כל התורה וז"ש סרו מהר מן הדרך ר"ל כל התורה סרו מהר. ואיך יתכן לז"א עשו להם עגל ובזה כפרו בכל התורה ולא עוד אלא אשר צויתים דאנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום:

15. משך חכמה בראשית פרק ד: (ג - ה)

ויבא קין מפרי האדמה וכו' ואל קין (ואל מנחתו לא שעה). הנה כפי המבואר בירושלמי בכורים א, ג דבש מקרי פירות כמו תמרים, ובדבש כתוב: "קרוב ראשית תקריבו אותם לה", ואל המזבח לא יעלו לריח ניחוח" (ויקרא ב, יב). לכן לא שעה אל מנחת קין שהביא מפרי האדמה, דגם בן נח בבמה דידיה אסור בשאור ופשוט. יעוין בירושלמי ריש עבודה זרה. עבודה זרה וותרנית היא... (התורה אמרה "לא תזבח על חמץ דם זבחי" (שמות כג, יח). ועבודה זרה אמרה) "וקטר מחמץ תודה" (עמוס ד, ה). והענין מושכל, כי לא בחר השם בקרבן כי אם בהשתתף מעשה האדם בזה, כמו בעל חי שהאדם טורח בטיפולו ובגידולו. לכן אסרה תורה מחוסר זמן, שכיון שנולד והוא נגמר מהטבע בלבד, לא ירצה. וכן הפרי, כיון שגידולו נגמר מהטבע בלבד בלא מעשה אדם, לא ירצה לריח ניחוח לפני השם יתברך. לכן לא ירצה למנחה רק סולת חטים או גרש כרמל - שנשתתף מעשה האדם, וכן יין ושמן שהכל בא במעשה האדם. ודובשא דתמרי ושאר פירות המשקין היוצאין לא חשיבי, כדאמר פרק כיצד מברכין (ברכות לח, א) דמברכין עליהם שהכל, ואכמ"ל. לכן גם בתורת בן נח כן, דפרי לא ירצה לריח ניחוח ודו"ק.

16. משך חכמה שמות פרק כג: טו

את חג המצות תשמור (שבעת ימים תאכל מצות) כאשר צויתך למועד (חודש האביב). הנה בירושלמי עבודה זרה בראשו (א, א), אמר שירבעם הסית ישראל: עבודה זרה וותרנית היא, יעויין שם היטב, דחשיב לענין כהן וזמן לחלבים ולבשר, התורה אמרה (להלן פסוק יח) "לא תזבח על חמץ דם זבחי", ועבודה זרה אמרה (עמוס ד, ה) "וקטר מחמץ חובה" וכו'. למדנו מירושלמי הזה דענין החמץ היה חוק קבוע לעובדי עבודה זרה, אשר היה מורה על איזה רעיון כוזב המפירה אחדות השם והשגחתו. לכן כאשר הבדלים השי"ת מעבודה זרה במצרים, אמר שיחוגו את חג המצות. וכן הנביא אמר (מלכים - ב, כג, ט) "אף לא יעלו פהגי הפמות אל-מזבח ה' בירושלם כי אם-אכלו מצות" [בתוך אחיהם]: וכו', יעויין שם בקדמונים. וכן אחרי הדברות, שהיו במעלה רמה רחוקים מכל מושגי העבודה זרה, אמר פה בפרשה "תאכל מצות כאשר צויתך" פירוש, רק כמצות הזכרון, אבל לא באותו אופן שתאכלו במצרים להרחיקם מעבודה זרה. אבל אחרי העגל שחזרו להמושגות אשר נשרש בהם בהיותם "בקרוב גוי", עובד עץ ואבן, אמר (להלן לד, יח) "שבעת ימים תאכל מצות אשר צויתך" - באותו המכוון ממש שהיה בעת צויתך, שהיית אז תועה בעבודה זרה, והיה להרחיקך מחוקי העבודה זרה ולהבדילך מהתועים:

17. מלכים ב פרק כג, ט

(ט) אף לא יעלו פהגי הפמות אל-מזבח ה' בירושלם כי אם-אכלו מצות בתוך אחיהם:

18. משנה מסכת מנחות פרק יג: מנחות דף קט עמוד א

הַכֹּהֲנִים שֶׁשָּׁמְשׁוּ בְּבֵית חוֹנֵיוֹ, לֹא יִשְׁמְשׁוּ בְּמִקְדָּשׁ בִּירוּשָׁלַיִם, וְאִין צָרִיךְ לוֹמַר לְדַבֵּר אַחֵר, לְעַבְדָּה זֶרָה, שְׁנֵאמַר (מלכים ב כג), אַךְ לֹא יַעֲלוּ כֹהֲנֵי הַבְּמֹת אֶל מִזְבֵּחַ יְיָ בִּירוּשָׁלַיִם כִּי אִם אֲכָלוּ מִצֹּת בְּתוֹךְ אַחֵיהֶם, הֲרִי הֵם כְּבַעֲלֵי מוֹמִין, חוֹלְקִין וְאוֹכְלִין, אֲבָל לֹא מְקַרְיָבִין:

19. דברים פרק ז פסוק כו

וְלֹא-תָבִיא תוֹעֵבָה אֶל-בֵּיתְךָ וְהִיִּיתָ חָרֵם כְּמֵהוּ שֶׁקִּיזוּ תִשְׁקָצְנוּ וְתַעֲבוּ וְתַתְּעַבְנוּ כִּי-חָרֵם הוּא: פ
20. תלמוד ירושלמי עבודה זרה פרק א הלכה א

מתני' לַפְּנֵי אֵידיהֶן לַפְּנֵי חֲגִייהֶם שֶׁל נְכָרִים, שְׁלֹשָׁה יָמִים אֲסוּרִין מִלְּשֹׂאת וּמִלְּתֵת עִמָּהֶן, מִלְּהִשָּׂאֵל וּמִלְּשָׂאוֹל מֵהֶן, מִלְּהִלוּתָן, וּמִלְּהִלוּת מֵהֶן, מִלְּפֹרְעֻם וּמִלְּהִפְרַע מֵהֶן כִּי הִנְכַרְי נְהַנֵּה מְכַל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וְאִינוּ גוֹרְמִים לוֹ שִׁלֵּךְ לַהֲדוּת לֹאֱלוֹהֵיוּ בְיוֹם חַגֵּם.

... רַבִּי יִשְׁמַעְיָאל אוֹמֵר שְׁלֹשָׁה יָמִים לַפְּנֵי הֶן לַפְּנֵי חֲגִייהֶם וּשְׁלֹשָׁה יָמִים לְאַחֲרֵיהֶן אֲסוּר לְשֹׂאת וּלְתֵת עִימָהֶם כִּי הֵם מוֹרִים לֵאלֵל עַל דְּבַר טוֹב שְׁקוּרָה לָהֶם לְאַחַר יוֹם חַגֵּם

הַמְּדִי אוֹמֵר יוֹם אֶחָד בְּגִלְיוֹת אֲסוּר! מַאי כְּדוֹן? מַה בִּאֲמַת טַעְמוֹ שֶׁל נְחוּם הַמְּדִי? תַּמֵּן שֶׁ, בְּגוּלָה בְּדָקוּ וּמִצָּאוּ, שֶׁהֵן עוֹשִׂין צָרְכֵיהֶן לְיוֹם אֶחָד הַכּוֹנֵה שֶׁהִתְחִילוּ אֶת הַהֲכָנָה יוֹם אֶחָד לַפְּנֵי יוֹם הָאֵיזוֹ, וְלִכֵּן וְאַסְרוּ יוֹם אֶחָד. בְּרַם, הֵכָא כְּאֵן בֵּא"ר בְּדָקוּ וּמִצָּאוּ שְׁעוֹשִׂין צָרְכֵיהֶן לְשֹׁלֶשֶׁת יָמִים, וְאַסְרוּ לָהֶן שְׁלֹשֶׁת יָמִים. וְשׂוֹאֵל מַה מְקַיֵּים רַבִּי יוֹסִי אֵהֵן קָרִיבָה מַה דּוֹרֵשׁ ר' יוֹסִי מִהַפְּסוּק

וְהִבִּיאוּ לְבַקֵּר זְבָחֵיכֶם וְגו'?" וְעוֹנֵהוּ בְּמִלְכוֹת יִרְבְּעֵם הַכְּתוּב מְדַבֵּר, כִּינּוּן שֶׁמֶלֶךְ יִרְבְּעֵם עַל יִשְׂרָאֵל הַתְּחִיל מִפְּתַח אֶת יִשְׂרָאֵל וְאָמַר לָהֶן בּוֹאוּ וְנַעֲבֹד עִבּוּדָה זָרָה! וְאָמַר לָהֶם עִבּוּדָה זָרָה וְתִרְנִית הִיא שְׁהִיא מְתִירָה דְּבָרִים

שֶׁאִסְרָה תוֹרָה, וְכֹדָאי לְעַבּוֹד אוֹתָהּ הֵיא דְכְּתִיב (ישעיה ז, ו) נַעֲלֶה בִיהוּדָה וְנִקְיָצְנָה וְנִבְקָעְנָה אֲלֵינוּ וְנִמְלִיךְ מֶלֶךְ בְּתוֹכָהּ אֶת בֶּן טְבָאֵל. אָמַר רַבִּי אֲבָא, חִינְרֵנוּ בְּכָל הַמְּקָרָא וְלֹא מְצִינוּ מְקוֹם שֶׁשָּׂמוּ טְבָאֵל! אֲלֵא אִין הַכּוֹנֵה לְאָדָם אוֹ לְמַקּוֹם, שְׁהִיא מְתִירָה דְּבָרִים

אֲלֵא כִינּוּי לַע"ז שְׁעוֹשֵׂה הַע"ז טוֹבָה עִם עוֹבְדָיו. הַתּוֹרָה אָמְרָה (שמואל א ב) וּבַחֹר אֲתוּ מִכָּל שְׂבָטֵי יִשְׂרָאֵל לִי לְכֶהֱן וְעִבּוּדָה זָרָה אוֹמְרָה (מלכים א יב) וַיַּעַשׂ כֹּהֲנִים מִקְּצוֹת הָעָם. אָמַר רַבִּי לֵא אָמַר רַבִּי אֵילָא מִן הַקּוֹצִים שְׂבָעֵם, מִפְּסוּלֵת שְׂבָעֵם. עוֹד דּוֹגְמָא שַׁע"ז מְקִילָה. הַתּוֹרָה אָמְרָה (שמות כג) לֹא יִלְוִין חֶלֶב חֲגִי עַד בִּקְרָה. וְעִבּוּדָה זָרָה אָמְרָה וְהִבִּיאוּ לְבַקֵּר זְבָחֵיכֶם. הַתּוֹרָה אָמְרָה (ויקרא ט) בְּיוֹם זְבָחֵיכֶם יֵאָכַל וּמִמְחַרְתָּ. וְעִבּוּדָה זָרָה אָמְרָה לְשֹׁלֶשֶׁת יָמִים מַעֲשְׂרוֹתֵיכֶם. הַתּוֹרָה אָמְרָה (שמות כג) לֹא תִזְבַּח עַל חִמְצָה דִּם זְבָחִי. וְעִבּוּדָה זָרָה אָמְרָה (עמוס ד) וְקִטְרַ מִחִמְצָה תִזְדַּח. הַתּוֹרָה אָמְרָה (דברים כב) כִּי תִדַּר נִגְדַר לָהּ אֶלְהֵיךָ לֹא תִאָּחֵר לְשִׁלְמוֹ. וְעִבּוּדָה זָרָה אָמְרָה (עמוס ד) וְקִטְרַא נְדָבוֹת הַשְּׂמִיעוּ כְּלוּמַר, לִימְדֵם שַׁע"ז אֵינָה מְקַפֵּידָה מִתִּי וְהִיכֵן וְמִי מְקַרְיָבִים אֶת הַקְּרַבְנוֹת.

21. מכילתא דרבי ישמעאל בא - מס' דפסחא בא פרשה יח ד"ה והיה כי

נמצאת אומר ארבעה בנינים הם אחד חכם ואחד רשע ואחד תם ואחד שאינו יודע לשאול. חכם מה הוא אומר מה העדות והחוקים והמשפטים אשר צוה ה' אלהינו אותנו אף אתה פתח לו בהלכות הפסח אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן. רשע מה הוא אומר מה העבודה הזאת לכם ולא לו ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל וכפר בעיקר אף אתה הקהה את שיניו ואמור לו בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים - שמות יג:ח- לי ולא לך אלו היית שם לא היית נגאל.

22. תלמוד ירושלמי פסחים פרק י דף לז עמוד ד /ה"ד

גמ' תני ר' חנינה פְּנִיגָד אַרְבַּעָה בְּנִים דִּיבְרָה תוֹרָה בֵּין חֲכָם בֵּין רִשָּׁע בֵּין טִיפֵּשׁ בֵּין שְׂאִינוּ יוֹדַע לְשָׂאוֹל. בֵּין חֲכָם מַה אוֹמֵר מַה הַעֲדוֹת וְהַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֱלֹהֵינוּ אוֹתָנוּ אֵף אֶתָּה אָמַר לוֹ בְּחֻזֵּק יָד הוֹצִיאָנוּ ה' מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים. בֵּין רִשָּׁע מַה אוֹמֵר מַה הַעֲבֹדָה הַזֹּאת לָכֶם מַה הַטּוֹרַח הַזֶּה שְׂאֵתָם מְטַרְיָחִין עֲלֵינוּ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה מְכִינּוּן שְׁהוֹצִיא אֶת עַצְמוֹ מִן הַכָּל אֵף אֶתָּה אָמַר לוֹ בַּעֲבוּר זֶה עָשָׂה ה' לִי עֲשֵׂה לְאוֹתוֹ הָאִישׁ לֹא עָשָׂה. אֵילוּ הָיָה אוֹתוֹ הָאִישׁ בְּמִצְרַיִם לֹא הָיָה רְאוּי לְהִגָּאֵל מִשָּׁם לְעוֹלָם. טִיפֵּשׁ מַה אוֹמֵר מַה זֹאת אֵף אֶת לְמַדּוֹ הַלְכוֹת הַפְּסַח שְׂאִין מְפַטְרִין אַחֵר הַפְּסַח אֲפִיקוּמָן שְׁלֹא יְהֵא עוֹמֵד מִחֻבּוּרָה זוֹ וְנִכְנַס לְחֻבּוּרָה אַחֲרָתָה. בֵּין שְׂאִינוּ יוֹדַע לְשָׂאוֹל אֶת פְּתַח לּוֹ תְחִילָה א"ר יוֹסֵה מְתַנִּיתָא אָמְרָה כֵּן אִם אֵין דַּעַת בִּבְּנֵי אֲבִיו מְלַמְּדוּ.